

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยายและหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประเมินลักษณะความเครียดของพยาบาลและวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการประเมินความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของลาซารัส และ โฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ พยาบาลที่ปฏิบัติงาน ณ แผนกอายุรกรรมและคลินิกให้คำปรึกษาประกอบด้วยโรงพยาบาลศูนย์ 5 แห่งและโรงพยาบาลในเครือข่าย 31 แห่ง โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 ราย ที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ได้จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควตา และมีการกระจายกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดเอาทุกคนที่ 5 จากรายชื่อที่ได้จากฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลโดยกำหนดโควตา ให้โรงพยาบาลศูนย์แห่งละ 27 คน และโรงพยาบาลในเครือข่ายแห่งละ 5 คน

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามประกอบด้วย แบบสอบถามการประเมินความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ แบบสอบถามวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิดการประเมินความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของลาซารัสและโฟล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1984) ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และหาความเที่ยงของเครื่องมือ โดยนำไปทดลองใช้กับพยาบาลที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย และนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามการประเมินความเครียดของพยาบาลเท่ากับ .93 และแบบสอบถามวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาล เท่ากับ .79

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยนำแบบสอบถามแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตัวเองแล้วรับกลับภายในระยะเวลาที่กำหนด และผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีการแจกแจงข้อมูล โดยข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์เป็นจำนวน

และร้อยละ ส่วนคะแนนการประเมินความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์วิเคราะห์โดยจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. พยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ประเมินว่า สถานการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลด้านร่างกายที่ทำให้เกิดความเครียดมากที่สุดได้แก่ การทำความสะอาดหรือเช็ดตัวให้กับผู้ป่วยที่มีตุ่มหนองตามร่างกาย ร้อยละ 67.9 และสถานการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลด้านจิตสังคมที่ทำให้เกิดความเครียดมากที่สุดได้แก่ การดูแลผู้ป่วยที่รู้สึกสิ้นหวัง ร้อยละ 74.8 และเหตุการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลด้านระบบการดูแลและการรักษาที่ทำให้เกิดความเครียดมากที่สุดได้แก่ การดูแลผู้ป่วยที่ไม่เปิดเผยตนเอง ร้อยละ 57.6

2. พยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ประเมินลักษณะความเครียดจากเหตุการณ์ปฏิบัติการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเมินว่าเป็นลักษณะความเครียดแบบทำท่ายและแบบคุกคามอยู่ในระดับปานกลางและเป็นลักษณะความเครียดแบบอันตราย/สูญเสีย อยู่ในระดับมาก

3. พยาบาลใช้วิธีการเผชิญความเครียดจากการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ ทั้ง 2 แบบคือ วิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.54$) และวิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 1.31$)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลพบว่า มีความสัมพันธ์ในระดับที่แตกต่างกันคือ การประเมินความเครียดแบบอันตราย/สูญเสีย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับวิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่การประเมินความเครียดแบบคุกคาม มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับวิธีการเผชิญความเครียดแบบแก้ปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินความเครียดแบบทำท่าย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับวิธีการเผชิญความเครียดคือแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์และวิธีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มิได้ประเมินความเครียดในลักษณะของการเจาะลึกถึงประเด็นครอบครัวและเพศสัมพันธ์ในการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับยาต้านไวรัส ซึ่งพบว่าเมื่อผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาว

แข็งแกร่งอาจมีพฤติกรรมเสี่ยงมากขึ้น จึงมีความซับซ้อนของปัญหาอันก่อให้เกิดความเครียดของพยาบาลได้มาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความเครียดและวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาล 4 ด้านคือ (1) ด้านปฏิบัติการพยาบาล (2) ด้านการบริหารการพยาบาล (3) ด้านการศึกษาพยาบาล (4) ด้านวิจัยทางการพยาบาลโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

เนื่องจากความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์มีหลายประการที่สำคัญ โดยเฉพาะความเครียดที่เกิดจากสถานการณ์การปฏิบัติการพยาบาลด้านร่างกายและระบบการดูแลและการรักษา จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดและมีการแลกเปลี่ยนความรู้ของพยาบาล ตามประสบการณ์การดูแลเพื่อเพิ่มศักยภาพและความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลและลดแหล่งที่ก่อให้เกิดความเครียดของพยาบาล

2. ด้านบริหารการพยาบาล

2.1 ควรจัดให้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีหน้าที่ในการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ โดยการจัดอบรมฟื้นฟูวิชาการด้านการปฏิบัติการพยาบาลที่ถูกต้อง เรื่องแนวทางการดูแลผู้ป่วยที่มีแผล/ตุ่มหนองตามร่างกาย เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อและลดภาวะเสี่ยงจากการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ และแนวทางในการดูแลผู้ป่วยด้านจิตสังคม โดยเฉพาะผู้ป่วยที่รู้สึกสิ้นหวัง และวิธีการให้คำปรึกษาแก่ครอบครัวที่ต้องเผชิญกับการสูญเสีย ตลอดจนมีระบบการให้คำปรึกษาทางการพยาบาลของผู้ป่วยเอดส์ที่มีความซับซ้อนของปัญหา

2.2 ส่งเสริมให้บุคลากรทางการพยาบาลเข้าร่วมการอบรมเรื่องการประเมินความเครียด และวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาล เมื่อต้องให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางจัดการความเครียด และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลได้ ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าพยาบาล มีการอบรมเรื่องการจัดการกับความเครียดน้อยจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พยาบาลมีการเผชิญความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ควรมีการประเมินและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่พยาบาลพบซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าของการรักษาและการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่อหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนารูปแบบการลดความเครียดจากการปฏิบัติการพยาบาล

3. ด้านการศึกษาพยาบาล

3.1 ควรมีการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยมีเนื้อหาการเรียนที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประเมินความเครียดของตนเองจากสถานการณ์การปฏิบัติการพยาบาล และแนวทางแก้ไขหรือวิธีการเผชิญความเครียดจากการดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พยาบาลที่จบการศึกษามีแนวทางในการเผชิญความเครียดที่เหมาะสมและสามารถเป็นพยาบาลที่มีความพร้อมในการดูแลผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 นำผลการศึกษาในครั้งนี้โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่มีความหลากหลายประกอบกรณีศึกษานักศึกษา บุคลากรทางการพยาบาลที่ต้องดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์โดยเฉพาะในกลุ่มที่ประเมินความเครียดแบบอันตรายหรือคุกคาม

4. ด้านวิจัยทางการพยาบาล

4.1 ควรมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบในการลดความเครียดของพยาบาล

4.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในด้านการประเมินความเครียด ระดับความเครียด และวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลที่ให้การดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยอายุรกรรม กับพยาบาลที่ปฏิบัติงานในแผนกอื่นเช่น แผนกฉุกเฉิน เพื่อให้ได้ข้อมูลและความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาที่ก่อให้เกิดความเครียดของพยาบาลในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

4.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับประสบการณ์และวิธีการเผชิญความเครียดของพยาบาลในแต่ละกลุ่มที่ประเมินลักษณะความเครียดแตกต่างกัน รวมทั้งประสบการณ์ที่ครอบคลุมการดูแลผู้ป่วยหลังได้รับยาต้านไวรัสและไม่เปิดเผยกับครอบครัวเรื่องสถานะการติดเชื้อ